

Wat betreft de zonder gevolgstellingen is er op nationaal niveau een stijging van de gemiddelde doorlooptijd waar te nemen, van 91 dagen in 2003 naar 139 dagen in 2007. Deze stijging geldt voor alle rechtsgebieden behalve Gent, waar de gemiddelde duur voorafgaand aan een zonder gevolgstelling min of meer status quo bleef. Ontegensprekelijk speelt de VPV-procedure een rol in deze toename van de gemiddelde duur tot een zonder gevolgstelling. De zaken die tegenwoordig als VPV worden afgehandeld, werden vroeger immers veelal onmiddellijk geseponeerd.

De toename van de gemiddelde duur voorafgaand aan een seponering leidt tot een toename van de algemene gemiddelde doorlooptijd tot de uitstroom een zaak (ongeacht het type afsluitende beslissing), van gemiddeld 111 dagen in 2003 naar gemiddeld 149 dagen in 2007. Hieruit mag niet de foute conclusie getrokken worden dat het tegenwoordig langer duurt om een zaak af te sluiten dan vijf jaar geleden. Ook hier speelt immers het effect van de onmiddellijke zonder gevolgstellingen die thans eerder als VPV worden afgehandeld.

Voor de andere afsluitende beslissingen valt er op nationaal niveau telkens een lichte daling van de gemiddelde doorlooptijd vast te stellen, met uitschieters voor de dagvaardingen (van gemiddeld 311 dagen in 2003 naar gemiddeld 253 dagen in 2007) en voor de betaalde minnelijke schikkingen (van gemiddeld 362 dagen in 2003 naar gemiddeld 248 dagen in 2007).

Slotbedenking

Het is duidelijk dat de procedure van de eenvoudige processen-verbaal een fundamenteel gegeven is bij de interpretatie van de jaarstatistieken van de correctionele parketten. De toepassing van de VPV-procedure beïnvloedt immers het aantal zaken dat jaarlijks op een parket instroomt evenals het relatief aandeel van de getroffen beslissingen in die zaken. We moeten vaststellen dat de VPV-procedure in de verschillende rechtsgebieden op verschillende tijdstippen werd geïntroduceerd. Dat maakt vergelijken niet altijd even gemakkelijk. Niettemin zijn wij

er van overtuigd dat uit de cijfergegevens van de afgelopen vijf kalenderjaren (2003-2007) duidelijke tendensen en verschillen naar voren komen, die voor beleidsmakers belangrijke inzichten kunnen verschaffen voor het opsporen en vervolgen van strafzaken door de correctionele parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg.

Ellen Van Dael*
Wim De Bruycker**

RUBRIEK INTERNATIONAAL STRAFRECHT

'STRENGTHENING INTERNATIONAL COOPERATION AMONG MEMBER STATES OF THE ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION EUROPE (OSCE) TO COMBAT TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME': EEN VERSLAG

Van 7 tot 9 april 2008 organiseerde de Vereniging voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) in samenwerking met het UN Organization on Drugs and Organized Crime (UNODC) een workshop rondom het thema *versterking* van de samenwerking in strafzaken. In de statige zalen van het *Burghof* vond een voor de praktijkjurist aan het einde van rit behoorlijk leerrijke samenkomst plaats.

De kracht van het gebeuren was de breedvoerige aanpak. Aan de hand van de drie basisverdragen van de Verenigde Naties in het domein van de internationale aanpak van bepaalde criminaliteitsfenomenen kwamen de drie "grote" vormen van samenwerking in strafzaken aan de orde. Zowel de uitlevering, de zgn. "kleine" doch cruciale rechtshulp en de samenwerking met het oog op het beslag en de uiteindelijke verbeurdverklaring van vermogensvoordelen passeerden de revue.

Thans biedt de VN moderne multilaterale verdragen in het domein van de drugsbestrijding (VN Verdrag ter bestrijding van de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen,

* Coördinator statistisch analisten bij het College van procureurs-generaal.

** Statistisch analist bij het parket-generaal Antwerpen.

Wenen, 20 december 1988), de georganiseerde criminaliteit (VN-verdrag tegen transnationale georganiseerde misdaad, Palermo, 15 november 2000) en de bestrijding van corruptie, (VN-Verdrag tegen corruptie, New York, 31 oktober 2003). Deze drie instrumenten bevatten telkens bepalingen die de uitlevering, de kleine rechtshulp en de samenwerking met het oog op het beslag en de confiscatie van vermogensvoordelen regelen. Voor de praktijk is het bestaan van deze verdragen soms cruciaal, zelfs voor een land als België dat als het ware een *knooppunt* van tal van multilaterale en bilaterale samenwerkingsovereenkomsten is. Zelfs met een bijzonder hecht netwerk van internationale instrumenten, ontsnappen soms - en de laatste jaren steeds meer - situaties aan elke rechtsbasis of regulering. In een krimpende wereld vallen steeds beter staten op met wie (nog) geen bilateraal verdrag is gesloten of die (nog) niet zijn toegetreden tot bijvoorbeeld een voor niet-lidstaten opengesteld verdrag van de Raad van Europa.

In deze "vacuümsituaties" kan één van de drie voornoemde VN-verdragen uitkomst bieden. De uitleverings-, rechtshulp- of beslag/confiscatiebepalingen uit die verdragen vormen immers een autonome verdragsbasis. De VN-verdragen bieden een subsidiaire grondslag voor de samenwerking. In deze subsidiaire rol ligt meteen ook de zwakte van de VN-verdragen. Slechts de door deze verdragen geviseerde criminaliteitsvormen (grensoverschrijdende drugdelicten, georganiseerde criminaliteit en corruptie) kunnen aanleiding geven tot samenwerking. Bovendien zijn elk van deze instrumenten door een zeer groot aantal landen - lidstaten van de Verenigde Naties goedgekeurd.

De subsidiaire werking van de VN-verdragen garandeert evenwel niet automatisch een effectieve samenwerking. Sommige partijen bij deze instrumenten achtten de VN-verdragen op zich onvoldoende als basis voor een uitleverings- of rechtshulpverzoek. De subsidiariteit van de VN-verdragsbepalingen beperkt hun verbindend karakter. De verdragen verbinden partijen hooguit tot het aanmoedigen tot het erkennen van deze instrumenten als verdragsbasis voor de uitlevering, rechtshulp of de samenwerking met het (ultieme) oog op de verbeurdverklaring van

vermogensvoordelen. "... it (de partij) *may consider this Convention the legal basis for extradition...*" Mij cursivering bij de laatste zin van artikel 16§4 VN verdrag ter bestrijding van de internationale georganiseerde misdaad.

Ten slotte schept ook het materiële toepassingsgebied van elk van deze drie verdragen op zijn beurt nieuwe leemten. Criminaliteitsfenomenen die juridisch niet door één van de verdragen zijn gedekt, vallen automatisch ook buiten de samenwerking die in de verdragen is gereguleerd.

De belangrijkste boodschap van de workshop was de promotie van het subsidiaire gebruik van (één van) de drie VN-verdragen. Zelfs met de overwegende aanwezigheid van lidstaten van de Raad van Europa en dus partijen bij de belangrijkste verdragen die op dit niveau tot stand kwamen, is het niet ondenkbaar dat in een gegeven situatie enkel één van de VN-verdragen uitkomst biedt. Naast met name ex-Joegoslaviëse landen, waren ook ex-Sovjet Republieken zoals Rusland, Azerbeidjan, Oezbekistan goed vertegenwoordigd. Buiten de Raad van Europa noteerden we vooral belangrijke delegaties van Marokko en Algerije.

De workshop was grotendeels opgebouwd uit twee clusters van werkgroepen. Binnen elke cluster, één rond uitlevering, de tweede rond rechtshulp waren de werkgroepen telkens herhaald teneinde een maximaal aantal deelnemers te bereiken.

Binnen de cluster "uitlevering" boog de eerste werkgroep zich over het vereiste van dubbele incriminatie en het specialiteitsbeginsel. De tweede werkgroep handelde over de uitlevering van eigen onderdanen en het beginsel "aut dedere, aut judicare". De derde werkgroep had de bescherming van fundamentele rechten als onderwerp.

De werkgroepen van de cluster "rechtshulp" tijdens de tweede dag hadden als onderwerpen: de uitvoering van rechtshulpverzoeken de rol van centrale autoriteiten, dubbele incriminatie en rechtshulpverzoeken met het oog op huiszoekingen en inbeslagnames en mechanismen die de rechtshulp vergemakkelijken. Hieronder werden

netwerken en verbindingsmagistraten en -officiëren begrepen.

Helaas bleef het cruciale thema van het beslag en de confiscatie van vermogensvoordelen onderbelicht. Dit vaak vergeten thema, niet zelden het sluitstuk, van de internationale samenwerking in strafzaken, kwam enkel in enkele plenaire sessies aan de orde. Enige praktijkgerichte uitdieping bleef uit. Aan dit thema had mijns inziens in minstens één werkgroep aan bod moeten komen.

De werkgroepen beschikten vooraf over de onderwerpen en enkele discussievragen. De discussies verliepen relatief stroef omwille van de tijdrovende obligate voorstellingsronde die elke discussie voorafging. Op basis van de vrij korte discussies kwamen op een wat geforceerde wijze aanbevelingen tot stand die nadien in de plenaire zitting hun beslag kregen. Gelukkig kon elke werkgroep terugvallen op uitstekende moderatoren. Bijvoorbeeld de moderator van de werkgroep "double criminality requirement / Rule of Speciality" was Elaine Krivel QC die na een lange carrière als lid van het Canadese openbaar ministerie al ruim vier jaar werkzaam is als "verbindingsmagistraat" bij de Canadese missie bij de Europese Unie¹. Deze unieke functie laat haar toe om aan Canada gerichte uitleverings- en rechtshulpverzoeken te "screenen" teneinde hun effectiviteit in een land met een voor buitenstaanders buitengewoon "moeilijk" strafrechtstelsel te verhogen.

Op louter organisatorisch vlak is één kritische noot op zijn plaats: telkens één van elke werkgroepen verliep uitsluitend in het Russisch. De beoogde rotatie van de deelnemers was dus bij voorbaat uitgesloten. Een simultaanvertaling had de discussie verrijkt. De wellicht zeer boeiende (herhaalde) werkgroep rondom mensenrechten in de uitleveringsprocedure en de (herhaalde) werkgroep uit de tweede cluster die het thema van dubbele incriminatie als vereiste van rechtshulp met het oog op dwangmaatregelen

aansneed waren als het ware voorbehouden voor één enkele geografische groep.

Uit de algemene aanbevelingen onthielden we vooral de oproep om vaak vergeten "werktuigen" ten volle te benutten. Zo bevat de website van de UNODC (www.unodc.org) een schat aan informatie voor de aandachtige "doorklikker". Zo heeft de UNODC niet enkel de bekende UN model treaties on extradition² en mutual legal assistance³ tot stand gebracht. Ook modelwetgeving in beide domeinen is beschikbaar⁴. Nog meer praktijkgericht zijn de resultaten uit eerdere informele werkgroepen. De aanbevelingen over "Effective Extradition Casework practise" (2004) en "Mutual Legal Assistance Best Practise" (2001) bieden een volledig overzicht van de "do's and don't's" in beide samenwerkingsvormen. De unodc webstek bevat tevens het zogenaamde *mutual legal assistance request writing tool*. Een sterk op de bekende Nederlandse KRIS-systeem (Kennissysteem Rechtshulp in Strafzaken) gelijkende "intelligente" databank die mits het eenvoudigweg invullen van de zaaksgelateerde informatie een keurig aan alle normen voldoende rechtshulpverzoek genereert. Enkele kleine oefeningen brengen mij tot de voorlopige conclusie dat het UNODC systeem technologisch meer geavanceerd is dan KRIS. Het "Writing Tool" bevat bijvoorbeeld een gedetailleerd veld voor het bewaken van uitvoeringstermijnen en de motivering daarvan.

Precies dit aspect kwam vrij uitgebreid aan bod in de werkgroep "Execution of Mutual Legal Assistance Requests and operation of Central Authorities". Het seminarie was gelet op het "hoge samenwerkingsniveau" vooral bedoeld voor vertegenwoordigers van centrale autoriteiten. De belangrijkste conclusie van deze werkgroep is de promotie van rechtstreekse kanalen en intermediaire actoren zoals verbindingsofficiëren en verbindingsmagistraten. Het uitwisse-

¹ Elaine Krivel is ook co-auteur van het standaardwerk E. Krivel en T. Beveridge, *A Practical Guide to Canadian Extradition*, Toronto - Ontario, Carswell, 2002, 574 p.

² Resolutie 45/116, 14 december 1990, gewijzigd bij Resolutie 52/88 (1997).

³ Resolutie 45/117, 14 december 1990, gewijzigd bij Resolutie 53/112 (1998).

⁴ Model Law on extradition (2004). In februari 2007 kwam de Model Law on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters tot stand. Zie www.unodc.org/legaltools.

len van ontwerpverzoeken kan tal van juridische en praktische problemen opruimen *alvorens de uitvoering aanvat*. Soms schier onoverkomelijke en vooral tijdrovende obstakels zoals (ver)taalproblemen, vragen rondom de juridische vereisten om dwangmaatregelen te kunnen doen uitvoeren, de operationalisering van het beginsel "forum regit actum" en de daarmee onmiddellijk samenhangende gevolgen voor de (on)toelaatbaarheid van het uit het buitenland verkregen bewijs vergen in de kleiner wordende wereld van de internationale samenwerking in strafzaken een steeds proactievere benadering.

Erik Verbert*

GEBRUIK VAN PERSOONSGEGEVENS VOOR STRAFRECHTELIJKE DOELEINDEN: EEN SPELLETJE MIKADO

In mei van dit jaar deed de overkoepelende Europese Federatie voor NGO's actief in de strijd tegen de verdwijning en de seksuele exploitatie van kinderen, Missing Children Europe,¹ een oproep aan banken, kredietkaartenverstrekkers en ondernemingen die online betalingen verzorgen tot medewerking in het opsporen en vervolgen van kinderpornografie via internet. Deze medewerking impliceert logischerwijze een werkbare relatie met nationale politieke en justitiële autoriteiten. Door de gegevens van klanten die per kredietkaart kinderpornografisch materiaal aankopen van websites, op te sporen en door te geven aan de bevoegde diensten, meent men het ideale samenwerkingsverband te hebben gevonden. Analooq aan het opsporen en analyseren van - gewoonlijk internationale - geldtransfers die terroristische activiteiten moeten ondersteunen, is het traceren en vervolgens dichtdraaien van de geldkraan een efficiënte manier om niet alleen de verstrekkers van kinderporno te ontmoedigen, maar ook de verkrijgers te vinden en te vervolgen. De belangen van de samenleving in het opsporen en vervolgen van criminele activiteiten zijn dan wel gediend,

* Attaché, Federale Overheidsdienst Justitie, DG Wetgeving, Centrale Autoriteit Internationale Samenwerking in Strafzaken.

¹ Url: www.missingchildreneurope.eu/

nochtans is hier ook een niet onbelangrijke rol weggelegd voor het recht op bescherming van persoonsgegevens met betrekking tot de financiële zaken van de betrokkenen.

Bekeken vanuit oogpunt van de Europese Unie - wiens gegevensbeschermende normen werden gebaseerd op het Raad van Europa Verdrag aangaande Gegevensbescherming van 1981 - valt de bescherming van financiële persoonsgegevens binnen het toepassingsgebied van de Richtlijn van 1995.²

Kloppend hart van gegevensbescherming is het gebruik ervan voor welbepaalde doeleinden, ook gekend als het doelbindingsprincipe. Persoonsgegevens van welke aard ook (medische gegevens in patiëntendossiers, fitnessprogramma's in het sportcentrum, menu's besteld in een restaurant, de contactgegevens van de hondeneigenaar verrat in de chip die zijn huisdier draagt e.d.m.) mogen slechts verzameld worden voor welbepaalde, uitdrukkelijk weergegeven en legitieme doeleinden en mogen *niet* gebruikt - lees: misbruikt - worden voor andere doeleinden die onverenigbaar zijn met dat oorspronkelijke doel. Bovendien behoort het proportionaliteitsbeginsel eveneens tot de kern van de gegevensbescherming. De verzamelde gegevens mogen immers niet ongeschikt, irrelevant of overmatig zijn in relatie tot het doel waarvoor ze verzameld zijn en/of verder verwerkt worden.

Wanneer nu de gegevens van aankopen per kredietkaart worden geïsoleerd van de massale hoeveelheid gegevens door de firma die kredietkaarten verstrekt, kan ook dat enkel mits specifiek, niet ongedefinieerd, doel. Dit maakt zogenaamde *fishing expeditions* principieel onmogelijk. Meer nog, dit kan enkel mits het daaropvolgend gebruik van deze gegevens verenigbaar is met het verzamelen ervan. Aangezien de gegevens van aankopen per kredietkaart worden inge-

² Zie ook de discussie naar aanleiding van de SWIFT-zaak en het advies daarin verleend door de Belgische Privacycommissie: Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, Advies nr. 37/2006 van 27 september 2006, Advies betreffende de doorgifte van persoonsgegevens door de CVBA SWIFT ingevolge de dwangbevelen van de UST (OFAC).